

سیاست امنیتی

کیومرث اشترینان

سیاست امنیتی بیش از هر سیاست دیگری نماد هسته اصلی قدرت در کشورهاست. قوایی که در پی انتخابات شکل می‌گیرند معمولاً پایدار نیستند و در پی باد و باران انتخاباتی دچار فراز و فرود می‌شوند. اما این دستگاه‌های امنیتی هستند که از آمد و شد دولت‌ها و مجالس و حتی رژیم‌های سیاسی در امان می‌مانند. به همین دلیل است که «همکاری» دستگاه‌های امنیتی در سطح بین‌المللی، هم پایدارتر است و هم سبب می‌شود شبکه‌ای از ارتباطات بین‌المللی امنیتی در زیر انبوهی از ارتباطات دیپلماتیک، اقتصادی و فرهنگی شکل بگیرد. این دستگاه‌ها معمولاً از نظارت نیروهای سیاسی بیرون می‌مانند. تلاش‌هایی که در ابتدای شکل‌گیری وزارت اطلاعات در ایران شکل گرفت، برای همین منظور بوده است که این دستگاه در درون قوه مجریه باشد تا نظارت مجلس بر آن امکان‌پذیر شود. از سبوی دیگر این نیروها به عنوان ضابط دستگاه قضائی عمل می‌کنند و علی‌الاصول باید تحت نظر آنان باشند. در درون دستگاه‌های امنیتی ابعاد مهمی قابل بررسی است.

۱- تحلیل سیاسی و تحلیل اطلاعاتی: در سیاست‌های عمومی، تحلیل اطلاعاتی بیش از هر حوزه دیگری از تحلیل سیاسی تأثیرپذیر است. کنش‌داربودن مفاهیمی چون اقدام علیه امنیت ملی و اخیراً مفاهیمی چون جاسوسی‌های خودپنهاد، گسترش شبکه‌های اجتماعی از حیث تسهیل ارتباطاتی که ظن جاسوسی در آن می‌رود و… همه و همه سبب شده است تفوق تحلیل سیاسی بر تحلیل اطلاعاتی-امنیتی پدید آید.

۲- ساختار سلسله‌مراتبی تحلیل: معمولاً در دستگاه‌های اداری سطوح پایین کارشناسی چشم به تحلیل‌های سیاسی- سطوح بالاتر دارند و معمولاً آن چیزی را که مقامات بالاتر می‌پسندند را در قالب تحلیل ارائه می‌دهند. این پدیده در دستگاه‌های امنیتی ممکن است بیشتر باشد، چراکه سایه مقامات بالاتر سهمگین‌تر است.

۳- نگارنده نه تجربه امنیتی دارد و نه

از تجربه کار با دستگاه‌های امنیتی برخوردار

است. از همین رو مطالعات و تحلیل آنچه از

کوزه امنیتی برون می‌تراود مبنای تحلیل من

است و نه از درون آن. آنچه در هر حال مهم

است، گنوده‌شدن باب چنین مباحثی در عرصه

عمومی است. نخستین مسئله فقدان بحث

سیاست‌گذاری امنیتی در عرصه عمومی است که

به تابو تبدیل شده است و این برای امنیت عمومی

و برای خود این دستگاه‌ها آسیب‌های فراوان در

پی دارد. هرچه فعالیت‌های یک دستگاه پنهان

باشد (که این برای دستگاه‌های امنیتی طبیعی

است) امکان تحلیل عملکرد آنها کمتر است

و این می‌تواند دستگاه امنیتی را در چرخه

بی‌پایانی از محدودیت دانشی فروبرد؛ بنابراین

تحلیل دستگاه‌های امنیتی در عرصه عمومی

ضروری است. نقد فعالان سیاسی هم اگرچه

ضروری و مفید است اما کلیتاً از تحلیل‌های

بی‌طرفانه کارشناسی نمی‌کند. نقد فعالان

سیاسی از دستگاه‌های امنیتی با گرایش‌های

سیاسی- جناحی آنان در هم می‌آمیزد و اغلب

از بی‌طرفی لازم برخوردار نیست یا اینکه آلوده

احساسات می‌شود. مثلاً فراموش نمی‌کنیم که

در سال‌های گذشته یکی از فعالان دانشجویی

توسط دستگاه‌های امنیتی بازداشت شد. در

رسانه‌های اجتماعی موجی به نفع فرد مورد نظر

پدید آمد. اغلب اورا به دیده یک فعال دانشجویی

می‌دیدند. پس از آزادی، سر از کمپ مجاهدین

خلق درآورد. غرض اینکه عرصه بی‌طرف

عمومی حتی می‌تواند مقوم دستگاه‌های امنیتی

باشد. این تحلیل البته بُعد دیگری هم دارد و آن

شکل‌گیری مطالبه‌گری از دستگاه امنیتی است؛

در درون حاکمیت، مقامات سیاسی، اجرایی،

تقنینی و قضائی معمولاً به‌دلیل ملاحظات

شغلی نمی‌توانند کارآمد باشند.

۴- کثر نهادی سیاسی: یک راه‌حل، کثر

دستگاه‌های امنیتی است که می‌تواند از دو منظر

مورد توجه باشد. از یک سو مسئله «ناهماهنگی»

و از سوی دیگر حفظ حقوق شهروندانی که اسیر

سوءنقاهات یا کژکارکردی‌های دستگاه‌های

امنیتی قرار می‌گیرند. کثر این دستگاه‌ها ممکن

است بتواند آمیخته‌بودن تحلیل سیاسی به

تحلیل امنیتی را تا حدودی رفع و رجوع کند.

جامعه اطلاعاتی آمریکا در سه لایه شامل بیش

از صد دستگاه امنیتی است. در لایه نخست ۱۸

دستگاه، لایه دوم ۷۰ دستگاه و در لایه‌های بعدی

و با احتساب نیروهای ایالتی به چند صد دستگاه

هم می‌رسد.

۵- مسئله مهم دیگر استراتژی نیروی انسانی

دستگاه امنیتی است. یکدستی و یکپارچگی این

دستگاه‌ها می‌تواند هرچه بیشتر تفوق تحلیل

سیاسی را بر تحلیل امنیتی دامن بزند. تفوق

تحلیل سیاسی بر تحلیل امنیتی سبب می‌شود

در هنگامه‌های بحران، ملاحظات جناحی بر

سیاست امنیتی حاکم شود و جناح مخالف به

«مرغ غزا» تبدیل شود.

🗨️ سه شنبه ۲۱ بهمن ۱۴۰۴
📅 ۲۱ شعبان ۱۴۴۷
🕒 ۱۰ فوریه ۲۰۲۶
📅 سال بیست و دوم
📄 شماره ۵۳۲۵
👤 ۳۰ هزار تومان
📖 ۸ صفحه

فرارسیدن سالروز پیروزی انقلاب اسلامی را تبریک می‌گوییم

روزنامه

در «شرق» امروز می‌خوانید:

فهرست رنگارنگ وعده‌های دولت برای حمایت از معیشت مردم در حالی است که نگرانی‌ها برای کسری بودجه و رشد تورم بالا گرفته است

وعده‌ها در سایه کسری بودجه

بدهی بخش دولتی به بانک مرکزی رشد داشته، تاجایی که این بدهی در پایان مرداد ۱۴۰۴ به بیش از ۶۶۰ هزار میلیارد تومان رسیده است

گزارش تشریک را در صفحه ۶ بخوانید

«شرق» در گفت‌وگو با چهره‌ها و فعالان سیاسی، موج بازداشت‌ها و احضارهای اخیر را واکاوی می‌کند

پس لرزه‌های دی‌ماه

یادداشت

مذاکره مستقیم با آمریکا؛ اسب‌تروا یا پنجره دیپلماسی؟

آتش‌حاح

گفت‌وگوهای پنهان، حتی اگر به توافقی منجر نشوند، حجم بزرگی از داده‌های رفتاری و تحلیلی تولید می‌کنند؛ داده‌هایی که می‌توانند در طراحی فشارهای آینده، تنظیم تحریم‌ها یا شکل‌دهی به آرایش منطقه‌ای جدید و حتی ائتلاف در مقابل ایران استفاده شوند. در این نگاه، مذاکرات نه برای حل اختلافات، بلکه برای ایجاد «توهم آرامش» به کار می‌رود. طرف مقابل احساس می‌کند فضای تنش در حال فروکش‌کردن است، درحالی‌که واشنگتن در پشت صحنه مشغول بازطراحی فشارها، محاصره اقتصادی، ائتلاف‌سازی و تنظیم صحنه جدید است. این همان کارکرد کلاسیک اسب ترواست؛ ورود آرام، ایجاد اعتماد و سپس بهره‌برداری از غفلت‌ها. با این حال، باید توجه داشت آمریکا در شرایط فعلی نه توان و نه تمایل آغاز یک جنگ جدید را دارد. بنابراین اگر مذاکرات نقش اسب‌تروا را ایفا کنند، این نقش بیشتر در سطح سیاسی و اطلاعاتی خواهد بود، نه نظامی. هدف اصلی واشنگتن، مهار و پیش‌بینی‌پذیرکردن رفتار

یادداشت

تافته جدا بافته‌ایم ما؟

حسین حقگو

کارشناس اقتصادی

در هم پیچیده‌ای از مقامات سیاسی و چهره‌های بانفوذ و تأثیرگذار و نهادهای غیررسمی و رسانه‌ها و... بوده است و نتایج پس ناآوار از تضعیف نهادهای رسمی، انسداد گردش نخیکان و افزایش بی‌اعتمادی عمومی تا تخصیص ناکارآمد منابع و گسترش رانت و فساد و کاهش بهره‌وری اقتصاد و فرار سرمایه و نخبگان و تضعیف رقابت در بازار و کندشدن رشد اقتصادی و... را به بار آورده است. ۲- روز و شبی نیست که در رسانه‌های رسمی و به‌ویژه صداوسیما و در بخش‌های مختلف خبری آن شاهد گزارش‌های خیابانی یا مراسم‌های مختلف دولتی باشیم که مجریان و مخابران این رسانه‌ها در گفت‌وگو با پاسخ‌دهنده‌هایی، از زدن مشت محکم به دهان غرب و دشمن و یاوه‌گوییان و... سخن نگویند. مردمی که یکسره سیاست‌های داخلی و به‌ویژه خارجی را تأیید می‌کنند و حتی

یک مخالف هم در این گزارش‌های خیابانی، مراسم‌ها و مجالس مردمی وجود ندارد که کلامی در نقد و مخالفت با این سیاست‌ها بگوید. این در حالی است که اگر آمار نارضایتی جامعه از وضعیت و شرایط زندگی‌شان را نپذیریم یا چشم بر اعتراضات خیابانی و دردناک و غم‌بار همین ماه گذشته و قبل‌تر‌ها در گستره میهن عزیزمان بیندیم و آمار و ارقام اقتصادی رسمی یادشده از فقر و تورم و بیکاری و... را نیز در نظر نگیریم و به همان آمار انتخابات اخیر ریاست‌جمهوری اکتفا کنیم که نیمی از جمعیت در آن شرکت نکردند و بخش بزرگی از شرکت‌کنندگان نیز به کاندیدایی رای دادند که از تغییر این وضعیت سخن می‌گفت و البته به وعده‌های خود عمل نکرد، آن‌گاه این سؤال پیش می‌آید که رد و اثر این مردم در رسانه‌های رسمی چیست؟ رسانه‌هایی که به نظر گزارش‌های ساخته و پرداخته‌شده در آنها، مبنای تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری درباره مهم‌ترین ابرچالش‌های سیاسی و اقتصادی و اجتماعی و ازجمله مذاکره با آمریکا و کشورهای اروپایی و اولویت‌های اقتصادی و آزادی‌های اجتماعی و حقوق شهروندی و... قرار می‌گیرد و تصویری میوب از طرز فکر

و نظر و نیازهای جامعه منعکس می‌کند. همان‌طور که در سوی دیگر میدان، رسانه‌های فارسی‌زبان خارج از کشور قرار دارند که تصویری غیرواقعی از ترجیحات و تمایلات مردم ایران به افکار عمومی و سیاست‌مداران جهان مخابره می‌کنند. اکثریت مردم ایران اما به نظر در این میانه قرار دارند و مثلاً در سیاست خارجی نه دشمن و خصم غرب و آمریکا و نه شیفته و دل‌باخته این کشورها و قدرت‌ها هستند.

رهبر انقلاب اسلامی در پیام تلویزیونی خطاب به ملت ایران:

روز ۲۲ بهمن دشمن را

مأیوس کنید

۲

برگزیده‌ها

بزشکیان:

هر مذاکره برابر و برد-برد مورد قبول ایران است

دامنه افشاکری‌های پرونده جفری ایستین به چهره کلیدی دفتر نخست‌وزیر بریتانیا رسید

فوریه بحرانی «استارمر»

در همین زمینه: رسوایی ایستین؛ قدرت‌نمایی رسانه‌های آزاد و مستقل / قادر باستانی‌تبریزی

۸ و ۴

شکل‌های زندگی: به مناسبت انتشار «دیاکتیک و امید» چند مقاله از ارنست بلوخ

جهان هنوز تمام نشده است

۷

یادداشت

اداره جزیره‌ای؛

قطع شریان‌های هماهنگی

پژمان جوزی

رئیس انجمن صنعت ساختمان

یکی از مهم‌ترین پیش‌شرط‌های حکمرانی کارآمد، وجود هماهنگی و انسجام در ساختار اجرایی کشور است. دولتی که قرار است بار سنگین اداره امور اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی را بر دوش بکشد، ناگزیر است همچون یک ارکستر منسجم عمل کند؛ ارکستری که اگر هر نوازنده‌اش ساز خود را جدانگاه و بدون توجه به دیگران بنوازد، نتیجه نه موسیقی، بلکه آشفتگی و ناهنجاری خواهد بود. متأسفانه نشانه‌های فرآیندهای وجود دارد که حاکی از آن است دولت در شرایط کنونی، بیش از آنکه یک مجموعه هماهنگ باشد، به مجموعه‌ای از اجزای جدا از هم شباهت پیدا کرده است. عملکرد جزیره‌ای در دولت به این معناست که وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و نهادهای اجرایی، هر یک براساس تشخیص و منافع بخشی خود تصمیم می‌گیرند، بدون آنکه این تصمیمات در چارچوب یک راهبرد کلان، هماهنگ و از پیش طراحی‌شده قرار گیرد. نتیجه چنین وضعیتی، صدور بخش‌نامه‌های متناقض، سیاست‌های ناپایدار، دوباره‌کاری‌های پرهزینه و در نهایت سردرگمی مردم و فعالان اقتصادی است. این ناهماهنگی، بیش از هر جای دیگری خود را در حوزه اقتصاد نشان می‌دهد. زمانی که یک وزارتخانه از ضرورت حمایت از تولید داخلی سخن می‌گوید، اما هم‌زمان نهاد دیگری با تصمیمات ارزی یا تجاری خود مسیر واردات بی‌رویه را هموار می‌کند، پیام روشنی به فعالان اقتصادی مخابره نمی‌شود. تولیدکننده نمی‌داند باید برای آینده سرمایه‌گذاری کند یا از ترس تغییر ناگهانی سیاست‌ها دست نگه دارد. این بی‌ثباتی، هزینه‌های پنهان و آشکاری را به اقتصاد کشور تحمیل می‌کند که در نهایت از جیب مردم پرداخت می‌شود. صنعت ساختمان نمونه‌ای روشن از پیامدهای این ناهماهنگی است. این صنعت که پیشران بیش از ۱۵۰ رشته صنعتی دیگر به شمار می‌رود و نقش مهمی در اشتغال‌زایی و رشد اقتصادی دارد، سال‌هاست قربانی تصمیمات جزیره‌ای متناقض دستگاه‌های مختلف دولتی شده است. از یک سو، وزارتخانه‌ای از ضرورت افزایش عرضه مسکن و رونق ساخت‌وساز سخن می‌گوید و حتی وعده جهش تولید مسکن می‌دهد و از سوی دیگر، نهادهایی دیگر با افزایش ناگهانی عوارض، تغییر ضوابط شهرسازی، سخت‌گیری‌های غیرهماهنگ در صدور مجوزها یا سیاست‌های مالیاتی پیش‌بینی‌ناپذیر و عملکردهای نادرست سازمان تأمین اجتماعی عملاً مسیر فعالیت سازندگان را ناهموار می‌کنند.

۴

صفحه

۴

صفحه